

Poperinge

Vierdaagse van de IJzer

Dag 2

Ora et labora

23 augustus 2012

Drie uur gaans. Een wandeling van drie uur lang. Meer was er niet nodig om de welvaart van Poperinge te nekken. Akkoord, dat was lang geleden. In de 14^e eeuw namelijk. Toen het stappen nog veel meer was dan alleen maar een volksvermaak. Toen afstanden werden gemeten in de tijd die een wandelaar onderweg was om zijn doel te bereiken. Wat was er echter aan de hand? Uit puur eigenbelang bepaalden de machtige steden Gent, Brugge en Leper toen eenzijdig dat enkel op hun grondgebied laken mocht geweven worden. Ook wie op meer dan die drie uur gaans van deze steden woonde kon rustig verder weven en vollen. Nu moet je weten dat het laken in die tijd een zeer gegeerd product was. Het werd geweven uit wol en vervolgens vervilt. Zo ontstond een weefsel dat warmer was dan gewone geweven stoffen terwijl het toch sterker was dan vilt. Een soort fleecé avant la lettre.

Poperinge trof het niet want Leper was net iets te dichtbij. Het is niet bekend of ze in Leper een snelwandelaar hadden ingehuurd om die afstand vast te leggen maar ze zaten daarvoor in Poperinge wel met de gebakken peren. Laat het namelijk zo geweest zijn dat de welstand van de getroffen stad precies dreef op die lakennijverheid. In Poperinge steeg een collectief gemor op en even collectief legden ze de verordening naast zich neer. Ze gingen koppig door met het weven en wat er verder nodig was om tot laken te komen. Dat

Heer Ghybe in één van zijn incarnaties

halsstarrige gedrag leverde de Poperingenaren de spotnaam „Keikoppen“ op. Ten lange leste moesten ze toch bakzeil halen en de toestand in de stad verslechterde snel. De bewoners reageerden op deze in hun ogen zeer onrechtvaardige beschikking met bijtende spot. Heer Ghybe werd geboren. Een Don Quichotte-achtige figuur met een soort varkenskop die achterstevoren op een ezel rijdt en met keukengerei op een kei slaat. Zijn naam is samengesteld uit de beginletters van de monopolistische steden **G**hent, **Y**per en **B**rugge.

Was de pad die de grote steden Poperinge in de korf hadden gezet de aanzet, er gebeurde nog wel meer wat de stad bijna op de knieën dwong. In 1382 werd de stad verwoest door de Fransen. In 1513 en 1563 brandde ze af. De volgende jaren woedden de godsdienstoorlogen... Poperinge was er slecht aan toe. In een poging om de economische toestand ten goede te keren, stimuleerden de monniken van de abdij van Sint-Omaars de hopteelt. Wie „hop“ zegt, zegt ook

„bier“. Tenzij de spreker wil gaan springen. Maar monniken en bier, het schijnt wel een Siamese tweeling te zijn. De omschakeling gebeurde met wisselend succes maar uiteindelijk kreeg de hopteelt toch vaste voet in de streek. Tot zelfs nu nog.

Hoewel het belang van de hopteelt veel verminderd is, betekent het hier nog steeds wel wat. Dat wordt al duidelijk bij het naderen van de stad: het aantal hoppevelden wordt steeds groter. Op een rotonde, vlak voor je de stad binnenrijdt, staat een reusachtige hopbel en verbeelden een paar staken de installaties waarlangs deze plant zich omhoog slingert.

De Grote Markt

De Platse, de Grote Markt van de fiere stad Poperinge in het West-Vlaamse Heuvelland, is het bekijken waard. Temeer nog omdat wat er staat authentiek is en dat de Markt recent helemaal is opgeknapt. We staan ons wel eens te vergapen aan andere marktpleinen hier in de Westhoek maar niet zelden zijn die na de *Groote Oorlog* van 1914 - 1918 weer helemaal heropgebouwd. Poperinge is, samen met Veurne, de enige grote stad in de Westhoek die niet door de Duitsers werd bezet en die de Eerste Wereldoorlog relatief ongeschonden heeft overleefd. De Tweede Wereldoorlog trok een veel dieper spoor. Na die laatste oorlog kregen heel wat straten en pleinen een ander uitzicht.

Het stadhuis in Poperinge

Staande op het grote plein is er nogal wat te zien. Zo bevindt zich daar, logischer wijze, het stadhuis. Een opvallend gebouw in neogotische stijl dat jonger is dan het eruit ziet. Het werd in 1911 gebouwd. Behalve dat staan er in het centrum van deze stad ook nog eens drie kerken! Er is de *Sint-Bernarduskerk* die tevens de decanale kerk is. Dat was oorspronkelijk een Romaanse kruiskerk uit 1147 die in 1419 door een brand werd verwoest. Ze werd als laatgotische hallenkerk heropgebouwd. Verder is er ook de *Onze-Lieve-Vrouwkerk* die in ongeveer 1290 werd gebouwd maar die pas meer dan twee eeuwen later haar definitieve uitzicht kreeg. Nummer drie is de *Sint-Janskerk* uit 1300.

Aan de leeftijd van de kerken is al te zien dat Poperinge een lange geschiedenis moet kennen. Dat is ook zo want de eerste vermelding van iets wat op de huidige plaatsnaam lijkt is „*Purpurninga Villa*“. Die naam duikt op omstreeks 850. Veel, veel eerder nochtans was er hier al bewoning zoals uit neolithische vond-

sten kan geconcludeerd worden. Toen de legioenen, cohortes, manipels en centuries van de Romeinen hier de zaak in handen hadden, liep er een heerweg van Kassel over Poperinge naar Aardenburg. Reeds in de vroege Middeleeuwen vervulde de Sint-Bernardusabdij van Sint-Omaars (nu Saint-Omer in Frankrijk) een belangrijke rol in het reilen en zeilen van de stad en haar economisch leven. Zoals hun demarche om de lakenweverij te vervangen door hopteelt bewijst. De abten van die abdij waren trouwens de leenheren van Poperinge. Iets wat slechts na de Franse Revolutie veranderde onder het „*Liberté, égalité, fraternité*“ (afgekort LEF). Waarbij alle geestelijken eruit geschopt werden en de kerkelijke bezittingen grotendeels werden verkocht.

Numero uno

Hij was de eerste. Na Kuifje (Reis naar de Maan) en Eddy Wally (Wally in Space „In het heelal is het altijd carnaval“). Maar *Dirk Dries David Damiaan Frimout* was de eerste echte. De anderen waren tweedimensionaal. In 1992 werd hij met name de eerste Belg in de ruimte. Tijdens de Space Shuttlemissie STS-45 van 24 maart tot 2 april cirkelde hij als één van de zeven astronauten met de Space Shuttle Atlantis 143 keer om de aarde.

Dirk Frimout

Foto van het internet geplukt. Bron onbekend

Het kunstwerk van Cyr Frimout
STS-45

Foto uit de Brochure v.d. Vierdaagse

De man werd in Poperinge geboren in 1941 in wat tegenwoordig het Hoppemuseum is. Zijn ouders waren uit hun huis gebombardeerd en hadden daar een tijdelijk onderkomen gevonden.

Hij zag er een beetje uit als professor Zonnebloem die bij de avonturen van Kuifje zo nu en dan opduikt. Hij sprak ook een beetje vreemd. Een feit waarop iedereen in, vooral, Franstalig België die meende lollig te moeten zijn zich heeft gestort. Misschien was zijn Engels ondanks alles toch nog beter te verstaan dan wat ze daar in Wallonië weten van te maken en werd hij daarom gekozen voor die missie.

Na zijn ruimte-avontuur werkte Frimout even voor Belgacom. Een kleine verandering want die telecommatschappij is gespecialiseerd in astronomische cijfers. Voor de rekeningen aan hun klanten.

Nu is het eerste stadspark in zijn geboortestad naar hem vernoemd: het *Burggraaf Frimoutpark*. Want het heeft de koning ondertussen behaagd hem die titel toe te kennen.

Hij mocht het park in 2002 zelf openen.

Het park dankt zijn ontstaan aan de herwaardering van de Vleterbeek-Poperingevaart. Deze waterloop heeft altijd al een grote rol gespeeld bij de waterhuishouding van de omgeving. Het park is ongeveer 3 hectare groot en langgerekt van vorm. Het is ingedeeld volgens moderne inzichten. Er zijn drie zones te onderscheiden: een demonstratiezone met zes voorbeeldtuintjes, een ecologische zone en een ontspanningszone waarin er regelmatig openluchtactiviteiten worden georganiseerd. In het park staat ook een monument dat STS-45 genoemd werd om voor de hand liggende redenen. Het werd ontworpen door Cyr Frimout, de broer van Dirk. Helemaal een knusse familie-onderneming.

Door het park heeft Poperinge er een uitdrukking bij gekregen: „*E frimoutje zett'n*“ (een Frimoutje zetten of doen). Een uitdrukking die bij het jonge volkje opgeld maakt. Het betekent een kusje (of iets meer) gaan stelen in het Burggraaf Frimoutpark. Het park ligt namelijk vlak langs het jeugdhuis De Couter en jonge paartjes maken dus al eens een door hormonen gedreven verdoken uitstapje in het park.

Overal oorlog

Zoals reeds gezegd lag Poperinge tijdens de Eerste Wereldoorlog net achter de frontlijn. Het was de eerste Vlaamse stad die de geallieerde troepen tegenkwamen op weg naar het front. En de eerste wanneer ze daarvan terugkwamen. De stad stond bij de Britten bekend als *Pops*. Het ging door voor een betrekkelijk veilige oase voor hen die het verblijf in de loopgraven hadden overleefd en die aan wat recuperatie toe waren. De stad werd wel voortdurend door de Duitsers beschoten maar toch werden „slechts“ 320 huizen vernield. Ondanks dat toch voortdurend dreigende gevaar, kende de stad een bruisend leven. Zowel overdag als 's nachts. Daarvoor zorgden de talloze cafés, restaurants, bordelen, winkels en alle andere voorzieningen die in de slipstream van vechtende legers opduiken. Overal in en rond de stad lagen hospitalen die de niet aflatende stroom gewonden van het front moesten opvangen.

Niet alle soldaten konden in de stad genieten van een welverdiende rust. Pops stond ook bekend voor de term „*Shot at Dawn*“. Het valt me nu op dat dat, volgens goede

legertraditie, is af te korten tot SAD. Wat het ook was! Treurig. De term stond namelijk voor doodgeschoten worden door het eigen leger. Geëxecuteerd. De doodstraf werd door alle, in Vlaanderen aanwezige, legers toegepast. Alleen de Australische regering stond het niet toe om soldaten uit haar leger laten executeren. Dat leger bestond compleet uit vrijwilligers.

Om de doodstraf te rechtvaardigen beriep men zich op de Franse uitdrukking „pour encourager les autres“. Een voorbeeld, een lesje voor degenen die achterbleven. De meeste executies werden uitgevoerd wanneer de omstandigheden kritiek werden. Bijvoorbeeld wanneer er een groot offensief op het punt stond in gang gezet te worden. Wanneer de loze peptalk van de commandanten geen effect meer sorteerde, vond men het gerechtvaardigd om de troepen „aan te moedigen“ door soldaten te executeren als afschrikwekkend voorbeeld.

Wanneer iemand terechtgesteld werd, nadat hij zich amper had kunnen verdedigen, werd het vonnis voltrokken bij zonsopgang. Shot at dawn...

Op de binnenplaats van het stadhuis staat nog een executiepaal die werd gebruikt voor de laatste van de vermoedelijk acht executies die in het stadhuis plaats vonden.

Bedisselen en wisselen

De tocht voerde het park uit via de Zwitserse Route. Die naamgeving heeft geen uitstaans met het land van het granieten bankgeheim. Het is een lokale verbastering van het Engelse „Switch Road“.

Alweer tijdens de Eerste Wereldoorlog was Poperinge een belangrijk en zeer druk knooppunt voor de aanvoer van mensen en materieel voor het leger. Er liepen dagelijks tientallen transporten van en naar het front die door de stad passeerden. Door elkaar en met een hels spektakel en chaos tot gevolg kruisten hier in de stad de wegen van troepen in opmars, artilleriegeschut op affuiten die getrokken werden door paarden, munitietransporten met muilezels, materiaalwagens, legereenheden van allerlei soort, motorfietsen al dan niet met zijspan, ziekenwagens, eindeloos. Het kon gemakkelijk een kwartier duren voordat een burger de straat kon oversteken. Het werd snel onhoudbaar. Daarom werden er oplossingen bedacht. Eerst werd eenrichtingsverkeer ingevoerd. Merkwaardig is dat dit plan in grote lijnen nog steeds zo gehandhaafd wordt in de binnenstad. Later werden alternatieve routes bedacht die het stadscentrum vermeden. Om dat voor mekaar te krijgen maakten de Britse genietroepen, The Royal Engineers, de bewuste Switch Roads. Het waren verbindingswegen die in noordelijke richting rond de stad liepen. Later werden ook nog de verschillende verkeersstromen gescheiden. Voetgangers, paarden, motorvoertuigen, troepen en burgers kregen eigen wegen toegewezen en ze kregen de tijdstippen opgelegd wanneer ze die konden gebruiken. Het waren de Britse Town Major en zijn verkeersagenten die alles onder controle hielden.

Galg zonder rad

Vermits we ons op minder dan „drie uur gaans“ van Ieper bevonden, lag het voor de hand dat we ook op het grondgebied van die stad zouden terecht komen. Althans toch op één van de buitenkanten. Dat bleek bewaarheid te worden wanneer we *Elverdinge* betraden. Vroeger konden hoge heren over leven dood van hun onderdanen beschikken. Nu nog steeds maar het wordt meer verbloemd. Maar toen kon het gebeuren dat iemand voor een vermeend vergrijp werd opgeknoopt waarna zijn lijk een hele tijd bleef hangen. „Pour encourager les autres“. Er is niet zoveel nieuws onder de zon, denkt een mens dan. Hier, over het westen van Elverdinge en het oosten van Poperinge, ligt het wat hoekige klaverblad van de *Galgebossen*. In totaal een oppervlakte van 95 hectare. Aan de buitenkant waarvan in duisterder tijden de galgen stonden. Daar leidde het traject ons naartoe.

Voordat we zover waren passeerden we nog aan een militaire begraafplaats die de wat eigenaardige naam „*Hagle Dump Cemetery*“ heeft gekregen.

Elverdinge lag, net als Poperinge, gedurende heel de oorlog achter de Britse linies. Het Hospital Farm Cemetery en Ferme-Olivier Cemetery, die allebei in Elverdinge lagen,

Een stukje van de Galgebossen. Vermoedelijk de vroegere Plank Road.

werden in de eerste oorlogsjaren door de Britten als begraafplaats gebruikt. Het aanleggen van de begraafplaats nabij een rustkamp en een depot dat „Hagle Dump“ werd genoemd, begon in april 1918 tijdens het Duitse Lente-Offensief. De begraafplaats werd zowel door gevechtseenheden als door „field ambulances“ (medische posten) gebruikt tot in oktober 1918. Na de oorlog kwam er een uitbreiding doordat meer dan 200 graven naar daar werden overgebracht. Om aan te sluiten bij het shot-at-dawn-verhaal en het beschikken over andermans leven: op dit kerkhof zijn twee graven te vinden van geëxecuteerde Britse militairen. Terechtgesteld wegens desertie. Blijkbaar konden de Duitsers alleen nog niet genoeg dood en verderf zaaien.

Wat nu nog bekend staat als Galgebossen is slechts een relict van een uitgestrekt woud, dat tot in de vroege middeleeuwen bestond tussen Beselare en Watou. In 1715 werden de Galgebossen nog genoemd als één van de belangrijkste bosdomeinen van West-Vlaanderen. Het was toen het laatste bos in de regio dat voldoende grote eiken

voor de scheepsbouw en voor molenstaken (de staander voor houten windmolens) opleverde.

De Galgebossen hebben zowel de Eerste als de Tweede Wereldoorlog redelijk goed overleefd. Een zeldzaamheid in deze regio want vrijwel alles wat er verder aan bos bestond werd vooral in de Grote Oorlog in een troosteloze woestenij herschapen. De bodem van de Galgebossen bleef redelijk onverstoord en daardoor staan er nu nog mooie, eeuwenoude eiken en beuken. Ondanks dat het bos door het oorlogsgeweld niet tot poeier werd gebombardeerd, werd er toch oorlogsgeschiedenis geschreven. Tijdens de Grote Oorlog diende het als rustoord en uitvalsbasis voor de Britse soldaten. Doorheen de hoofdreef liep van noordwest naar zuidoost de zogenaamde „Plank Road“. Een weg waarvan, inderdaad, de „verharding“ bestond uit houten planken. Die weg verbond de bossen met Vlaamertinge en het Ieperse front.

De Galgebossen verbergen nog een mysterie. In het noordwestelijke deel, nabij *De Vuile Seule*, ligt een merkwaardig heuveltje, omringd door een brede gracht. Niemand weet wat het moet voorstellen. Speculaties genoeg: was deze mote met een diameter van 35 meter bij 2 meter hoog, oorspronkelijk een Romeinse grafheuvel? Een middeleeuwse versterkte hoeve? Of een konijnenheuvel, waar het pas ingevoerde konijn in halve vrijheid gekweekt en bejaagd werd? Zoals dat ook nog te zien is in het Bos 't Ename. Wie zal het zeggen? Waarde vroeger de dood door de Galgebossen, vandaag de dag is het er vol leven. De bossen werden in 1995 aangekocht door het Vlaamse Gewest van de adellijke kasteelheren van Elverdinge. Ze worden nu beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos dat ervoor zorgt dat de natuur weer zijn gang kan gaan waardoor de biodiversiteit met sprongen vooruit gaat.

Emmeren

Waar het traject de wandelaars van de verharde weg afbracht, het bos in, stond een informatiebord dat meldde dat hier ooit het „Dirty Bucket Camp“ lag.

De (vroegere?) herberg De Vuile Seule

In de Galgebossen waren tijdens de Eerste Wereldoorlog verschillende kampen in gebruik waar soldaten verbleven in tenten, barakken of simpelweg onder geteerd zeildoek gespannen tussen de bomen. Het kamp dat hier lag kreeg zijn naam van „Dirty Bucket“ van de herberg „*Vuile Seule*“ even buiten het bos. Een „seule“ is in het plaatselijke dialect een emmer. „Bucket“ dus in het Engels. Zoals Hyacinth. Deze plek, op het kruispunt tussen de Sint-Pietersstraat en de nieuw aangelegde Chemin Militaire of Plank Road, was het centrum. Vanaf 1917 stonden hier een barak voor erediensten van de Church of England en voor het vertonen van films. Voor de cinema was het ticket voor de officieren vier keer zo duur als voor Private John. De Britten zijn nooit vies geweest van een standenmaatschappij. In de toenmalige herberg „De Gaai“ kon zowel drank als vers brood gekocht worden door de soldaten.

De route die ik en de andere wandelaars hier bewandeld hebben, voerde de strijders achter het front van Poperinge, naar „de eerste halte na de hel“. Waar de militairen zich van modder en bloed ontteden, van hun wonden genazen of er toch aan stierven. Waar ze op adem kwamen, terecht moesten staan voor hun falen binnen het oorlogsbedrijf of juist voor hun deelname eraan beloond werden. Waar ze rust zochten, berichten van het thuisfront ontvingen en hun eigen brieven, rapporten, dagboeken en gedichten schreven.

„*It was aptly named. It was a canvas camp with the tents standing like a dingy flotilla of fishing boats riding at anchor in a sea of Flanders mud.*“

There, where we were supposed to be "resting", we went through the same old "training." Much button and buckle polishing and rifle cleaning were followed by eight or nine hours of physical jerks, squad drill, bayonet fighting, bomb throwing, and the whole dreary round of it which we knew by heart to the point of sickness.“

Wie het schreef, weet ik niet, maar het vat het wel zo'n beetje samen vermoed ik. Het illustreert nogmaals het absurde van alles.

Richtrudis in Woesten

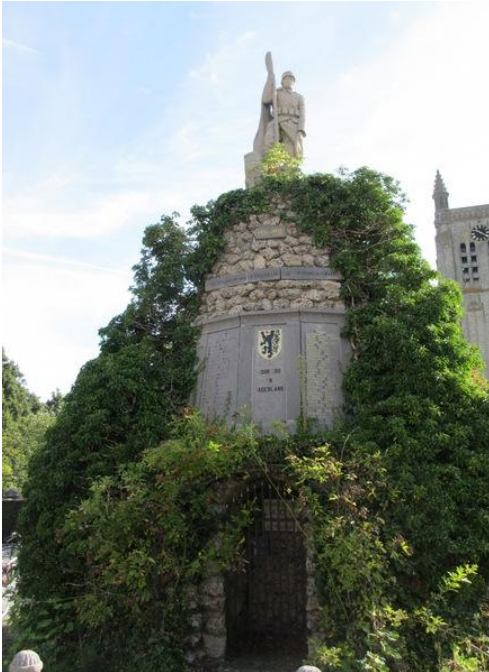
Woesten is een deelgemeente van Vleteren. De naam heeft niets te maken met eventuele woeste taferelen die zich hier zouden afgespeeld hebben in het verleden. Welnee, het komt van het ons reeds vertrouwd „wastine“. Een verlaten, onvruchtbare streek. Ondertussen is het daar al niet meer verlaten.

Heeft er iemand een thesaurus voor mij? Zodat ik, in verband met de kerken in de Westhoek, eens een andere kwalificatie dan „gigantisch“ kan gebruiken. „Kolossaal“ of „reusachtig“ misschien? Want dat zijn alweer de bijvoeglijke naamwoorden die zich opdringen bij het aanschouwen van de kerk in Woesten.

Die kerk is gewijd aan een heilige waarvan ik nog nooit eerder had gehoord: een vrouwens namens Richtrudis. Ze was een dochter van de edelman Ernold. Ze trouwde met de Frankische edelman Adalbold van Ostrevant. Een naam die schitterend was geweest voor een jeugdfeuilleton uit de zestiger jaren van vorige eeuw. Adalbold moest echter niets hebben van zijn schoonfamilie. Wat dat in het verhaal komt doen is me ook niet duidelijk. Het huwelijk bracht vier kinderen voort die allemaal heilig zijn geworden. Zonder twijfel een familiekwaa. Het echtpaar schonk zijn bezittingen aan de armen en met wat er over bleef werd een klooster in Marchiennes (Frans-Henegouwen) gebouwd. Na de moord op haar echtgenoot, hij overleefde het niet, werd Richtrudis abdis van dat klooster. Haar dochter Clotsildis volgde haar na haar dood op als abdis. Voor welke kwalen je bij Richtrudis moet

De Sint-Richtrudiskerk in Woesten

Het meer dan monumentale gedenkteken voor de gesneuvelden in Woesten

aankloppen weet ik nog altijd niet. De vijftiende-eeuwse *Sint-Richtrudiskerk* in Woesten is beschermd. Een voorbeeld van regionale *baksteengotiek*. De kerk werd tijdens de Eerste Wereldoorlog verwoest waarbij enkel de westertoren overleefde. Tussen 1922 en 1923 werd de kerk herbouwd volgens de oorspronkelijke plannen.

De vierkante, brede en hoge toren heeft geen spits. De luxueus glanzende brochure die ter gelegenheid

van de Vierdaagse te verkrijgen was, zei dat het de moeite waard was even de kerk te bezoeken. Het interieur schijnt bijzonder te zijn. En er is een wat merkwaardige geschiedenis aan verbonden. Het kerkmeubilair is ongeschonden bewaard gebleven door de „Mission Dhuicque“. Dat was een commissie onder leiding van de architect Eugène Dhuicque, die tijdens de oorlog de meubelstukken demonteerde en ze in veiligheid bracht.

Vroeger stond er aan de markt ook een brouwerij. Die werd echter samen met de kerk in puin gelegd. Nu blijft daar niets méér van over dan een waterput op het plein bij de kerk.

Overall in Vlaanderen, tot in het kleinste dorp toe, vind je oorlogsgedenkteken die zijn opgericht om de gesneuvelden van beide Wereldoorlogen te blijven gedenken. En ieder dorp had minstens wel enkele gesneuvelden te betreuren. Die monumenten zijn er in alle soorten en klassen maar wat er in Woesten voor de kerk staat is toch tamelijk bijzonder.

Bovenop een rots, in de vorm van een bijenkorf, staat een beeld uit witte natuursteen. Het stelt een soldaat op wacht voor, staande op een hoop puin. Hij houdt een vaandel in de ene hand en een bladerkrans in de andere. Aan zijn voeten ligt een kruis. De rots is opgebouwd uit brokstukken, waarschijnlijk van betonnen bunkers. Hierin is een nis aangebracht, waarvan de ingang is afgesloten met een ijzeren hek. Tegen de achterwand hangt een plaat in wit marmer. De rots is volledig overgroeid met klimplanten. „*Tot Aandenken onzer Gesneuvelde Oud Stryders en Burgers*“.

Sixtus

Wat bekend staat als de *Sixtusbossen*, is eigenlijk een conglomeraat van een groot aantal kleine bossen. Het bosgebied strekt zich uit op een heuvelrug ten noordwesten van Poperinge op het grondgebied van Poperinge en Vleteren. Een lappendeken van al dan niet met elkaar verbonden bosperceeltjes. Een oppervlakte van ongeveer 220 hectare is verdeeld over maar liefst 32 kleinere en grotere bosnippers. En dat in een provincie die doorgaans als bosarm wordt beschouwd.

Nog iets opmerkelijks, wat ik zou moeten gezien hebben maar wat ik desondanks finaal gemist heb, zijn nestkoepels. Mierenhopen van de beschermde rode bosmier. Dat is een soort van de bosranden die uniek is in de wijde omgeving. In één nestkoepel kunnen zo'n 700 000 rode bosmieren wonen. De bioloog die dat is gaan tellen moest in het ziekenhuis worden opgenomen, stel ik me voor. Want die beestjes laten niet zomaar toe dat je hun

De Lourdesgrot in de Sixtusbossen

privacy verstoort. Volgens mij heeft hij er maar een slag naar geslagen. De rode bosmieren jagen vooral op plantenetende insecten zoals rupsen en ze ruimen ook al eens dode dieren op. Op haar beurt is de rode bosmier een voedselbron voor andere dieren zoals de groene specht. Rode bosmieren vormen dus een belangrijke schakel in het ecosysteem van het bos.

Nog een bijzonderheid, eigen aan de Sixtusbossen, is de aanwezig-

heid van een ondiepe kleilaag. Daardoor worden de Sixtusbossen gekenmerkt door stuwwatergronden met veel poelen met wisselende waterstanden. In die poelen poedelen nog vrij veel vinpootsalamanders. Hetgeen in West-Vlaanderen iets heel zeldzaam is. De poelen worden verder nog bevolkt door de kleine watersalamander, de alpenwatersalamander, de gewone pad, en de groene en bruine kikker.

In de bossen staat vooral loofhout. Overwegend hooghout met de zomereik als belangrijkste vertegenwoordiger. De struiklaag bestaat vooral uit hazelaar en gewone vlier, zwarte els en tamme kastanje.

In het bos bleek ook nog wat anders gegroeid te zijn. Al had de mens daar dan duidelijk de hand in: een Lourdesgrot. Bepaald groot en kennelijk met zorg opgebouwd. Een informatiepaneel ter plaatse vertelde het volgende:

„In 1921 werd tot eer van Maria, Koningin van de Vrede, deze Lourdesgrot gebouwd met bergstenen uit de bossen rond de trappistenabdij van Rochefort, uit dankbaarheid en om een belofte na te komen omdat de abdij en haar bewoners gespaard zijn gebleven van vernieling en dood tijdens de eerste Wereldoorlog '14 - '18..“

Hallo!

Westvleteren, een deelgemeente van Vleteren, is letterlijk wereldberoemd wegens de aanwezigheid van de Trappistenabdij. Juister gezegd: vanwege het bier dat in die brouwerij wordt gebrouwen en verkocht.

Westvleteren dankt zijn naam aan de Vleterenbeek een watertje dat op de flank van de Catsberg, net over de „Schreve“, ontspringt en dat zich van daar naar Westvleteren spoedt. En ja, er bestaat ook een Oostvleteren. In 1831 kwam nog wat anders de Catsberg afgedaald om zich naar Westvleteren te begeven. Toen trok de prior van het pas gestichte klooster van de Catsberg met een paar van zijn monniken naar de bossen van Sint-Sixtus om er zich te vestigen bij de kluizenaar Jan-Baptist Victoor. Een nieuw Cisterciënzerklooster was geboren: de Trappistenabdij *Sint-Sixtus te Westvleteren*.

Uit allerlei akten en archieven blijkt dat er, voordat de huidige abdij werd gesticht, al heel wat geestelijk verkeer werd waargenomen in het dorp. Er zouden hier zich maar liefst drie kloosters op nagenoeg dezelfde plaats, of in de onmiddellijke omgeving ervan, gevestigd hebben.

Zo is de „cella Beborna“, waarvan sprake in een akte uit 806 die in de abdij van Sint-Omaars berust, waarschijnlijk in dezelfde omgeving te situeren. Van 1260 tot 1355 was er dan een kleine gemeenschap van zusters. En op „de Patershoek“ bestond van 1610 tot 1784 een klooster van paters Birgittijnen.

Duidelijk een spirituele estafette doorheen de eeuwen.

Monniken en bierbrouwen, ik zei het al, schijnen onafscheidelijk te zijn. Zeker hier waar niet alleen de gebeden van de monniken ten hemel streven, maar ook de hopranken!

Toen in 1831 de abdij gebouwd werd, stelde de wet dat de bouwvakkers recht hadden op twee glazen bier per dag. Om geld uit te sparen besloten de paters de drank zelf te

De Sint-Sixtusabdij in Westvleteren waar het lekkerste bier ter wereld wordt gebrouwen.

brouwen. Het bier dat daarvan het resultaat was kon absoluut niet vergeleken worden met wat er vandaag uit Sint-Sixtus aan de man wordt gebracht. Het was weinig meer dan fluitjesbier met een alcoholgehalte van, ocharm, twee procent. Later begonnen de paters trappist te brouwen om in hun levensonderhoud te voorzien. Reeds in 1838 werd aldus begonnen met het verkopen van het bier. Omstreeks 1900 schafte de brouwerij zelfs een vrachtwagen aan voor de distributie van de productie. De brouwerij werd in 1871 gemoderniseerd en overleefde beide Wereldoorlogen.

In 1945 besliste de abt dat de productie zou worden beperkt. De nadruk lag te veel op dat brouwen en het leidde de broeders af van hun spirituele doelstellingen. Die beperkte productie was blijkbaar toch nog te veel want het jaar daarop besliste hij het brouwen en het aan de man brengen van het product voortaan onder licentie toe te vertrouwen aan de Brouwerij Sint-Bernardus in het nabije Watou. De trappisten van Westvleteren bleven wel zelf nog wat brouwen maar dat was uitsluitend voor eigen gebruik. In 1962 werd de overeenkomst met de Sint-Bernardusbrouwerij nog eens met 30 jaar verlengd.

Toen die overeenkomst in 1992 ten einde liep, werd de volledige brouwerij-activiteit opnieuw door de abdij overgenomen. Europa had zich ondertussen al zo'n beetje overal mee bemoeid en onder andere bepaald dat enkel nog het label „*Trappistenbier*“ mocht worden gebruikt, indien het bier ook echt binnen een Trappistenklooster gebrouwen werd. Waar niet aan getornd werd, was de beslissing om de productie te beperken tot wat voor het levensonderhoud van de monniken nodig was. Dat werd bepaald op 4700 tot 4750 hectoliter. Gebotteld betekent dat ongeveer 60 000 kratten van 24 flesjes.

Het bier wordt niet verkocht aan winkels en de horeca. Het is officieel enkel te verkrijgen bij de abdij zelf en in het (grote) *Café In De Vrede* tegenover de abdij. De monniken kunnen niet altijd aan de vraag voldoen, maar ze kiezen er toch voor om hun brouwerij kleinschalig te houden. Dit zorgt voor lange rijen wanneer de abdij opnieuw bier beschikbaar heeft, zelfs al wordt het aantal kratten bier per auto beperkt tot 1 à 2 (uitzonderlijk al eens drie) naargelang het soort Westvleteren dat te koop wordt aangeboden.

Sinds september 2006 moet telefonisch gereserveerd worden voor men het bier kan komen afhalen. Omdat er maar één telefoonlijn is kan het lang duren voordat men verbinding krijgt.

Sinds 2008 zijn grote verbouwingswerken aan de gang in de abdij van Westvleteren. Omdat de kosten van deze werken hoger uitvallen dan geraamd werd in oktober 2010, ging het gerucht dat het bier ook in de supermarkt zou verkocht worden. Pas een jaar later werd officieel bekend gemaakt dat de abdij in samenwerking met de winkelketen Colruyt 93 000 verrassingspakketten zou verkopen. Dit pakket, met daarin 6 flesjes *Westvleteren 12* en twee degustatieglazen, kreeg de naam *Westvleteren XII bouwsteen* mee. Het pakket werd enkel verkocht in ruil voor een waardebon uit Knack, Le Vif of De Standaard, en het kostte 25 euro. In april 2012 is deze actie in Nederland herhaald in samenwerking met de groothandel Sligro. Klanten van Sligro konden zich inschrijven op één „bouwsteen“, waarna het pakket later kon worden afgehaald voor 27,50 euro exclusief BTW.

Niet geheel vrij te pleiten van enige ironie hadden de broeders het speciale kratje voorzien van de spreuk: *Ad aedificandam abbatiam adiuvi* (Ik heb bijgedragen aan het bouwen van een abdij). *Gaudeamus igitur!*

Dozinghem

Op het Dozinghem Military Cemetery was veel volk aanwezig. Veel meer dan ik gewoon ben te zien op dergelijke plaatsen. Meestal zijn die begraafplaatsen leeg, op de dicht bijeen geplaatste witte steentjes na. Maar hier stond een herdenkingsplechtigheid te gebeuren. „In de aanwezigheid van burgerlijke en militaire autoriteiten“. Zoals de brochure wist te melden. Ik zag ook twee „pipers“ die zich gereed maakten om met de zak te doedelen. En de Viceminister-president van de Vlaamse regering kwam me tegemoet. Te voet. De begraafplaats lag daar zeer rustig een eindje van de bewoonde wereld weg aan de rand van een bos. Je kon er niet met een auto naartoe rijden. Zelfs de dikke sergeant was er niet in geslaagd zijn jeep dichtbij te parkeren.

Dozinghem Military Cemetery met de pipers die zich gereed maken voor de plechtigheid.

Deze begraafplaats is er gekomen in voorbereiding van de Derde Slag bij Ieper toen het Britse Vijfde Leger besliste om het aantal Clearing Stations te verhogen. Waardoor een snellere opvang zou mogelijk zijn van de duizenden gewonden die verwacht werden tijdens dit offensief. De Clearing Stations werden geïnstalleerd op vijf verschillende plaatsen in de omgeving van Popinge: Brandhoek, Lijssenthoek, Dozinghem, Mendinghem en Bandaghem. De begraafplaats Dozinghem werd negen maanden lang

gebruikt tot in het voorjaar van 1918.

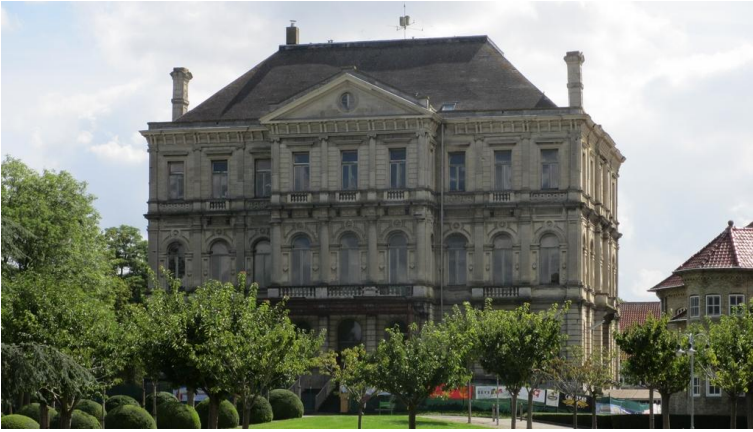
Het is geen kleine begraafplaats want er rusten daar 3312 doden. Waarvan er 73 gevallen zijn in de Tweede Wereldoorlog. Er is een onverwacht verband tussen één van de daar begraven jonge mannen en de huidige actualiteit. Edward Revere Osler was de zoon van de befaamde Londense chirurg Sir William Osler en de achter-achter-kleinzoon van de 18e-eeuwse Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijder *Paul Revere*. Deze laatste is bekend gebleven vanwege de *Boston Tea Party*. Dat was een protest van Amerikaanse kolonisten tegen de Britse overheid op 16 december 1773 in Boston, Massachusetts. Het is één van de belangrijkste legendes van de Verenigde Staten en een centraal punt in de Amerikaanse Revolutie. De huidige Tea Party evenwel, daar weet President Obama van mee te praten.

Lovely

Het heette een bezienswaardigheid te zijn: de best bewaarde en meest volledige V1-basis in West-Vlaanderen. Ik was er niet van onder de indruk. Ware het niet dat het was aangegeven, ik was er zelfs straal langs gelopen zonder er notie van te nemen. Wat gedeeltelijk overgroeid beton... Tja.

Wat wel heel duidelijk te zien was, te meer omdat we er doorheen moesten, was de zogenaamde „*Chinese Poort*“. Twee peilers met een dakje: de toegang tot wat duidelijk een domein was. De poort was, samen met een barak wat verder, afkomstig van een militaire medische post te Houtem. Ik was aangekomen bij „*De Lovie*“. Een kasteel, en nog geen kleintje. Al ziet het er wat verwaarloosd uit. Volgens gedrukte noodkreten bij het kasteel moet er dringend gerestaureerd worden maar ontbreken de centen. Of iemand soms een idee heeft...

Er is echter meer dan enkel het kasteel. Het is een mooi domein met veel groen, brede

Het kasteel De Lovie. Aan restauratie toe.

dreven, statige bomen en ingebouwde rust. Al heeft het kasteel wel een hele geschiedenis. Het werd gebouwd in 1856 en er wordt gezegd dat het neoclassicistisch is. Ik neem er nota van. Het zeer grote gebouw werd daar ooit neergezet als zomerverblijf voor ene Jules van Merris, een vooraanstaand (en zo te zien rijk) Poperingenaar. Toen van Merris het kasteel nog zo af en toe bewoonde, was dat een periode van grote weelde, luister en dito feesten. In 1912 werd Graaf de

Brouhoven de Bergeyck uit Beveren-Waas (of all places) er eigenaar van.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog legde het hoofdkwartier van de Engelse Tweede Cavaleriedivisie beslag op het kasteel. Die mannen wisten wel beter dan zich in de modder en de stront te gaan wentelen aan het front.

Na het overlijden van de graaf en de gravin werd het domein in 1926 aangekocht door de „Société Immobilière Bernheim“ uit Brussel. Hoed je voor maatschappijen die „immobiliën“ in hun naam hebben staan! Dat bleek ook hier want die lieden, op geld belust, wisten een snelle winst te maken door de prachtige eiken en beuken te vellen en te verkopen. Honderden mooie bomen gingen op die manier voor de bijl.

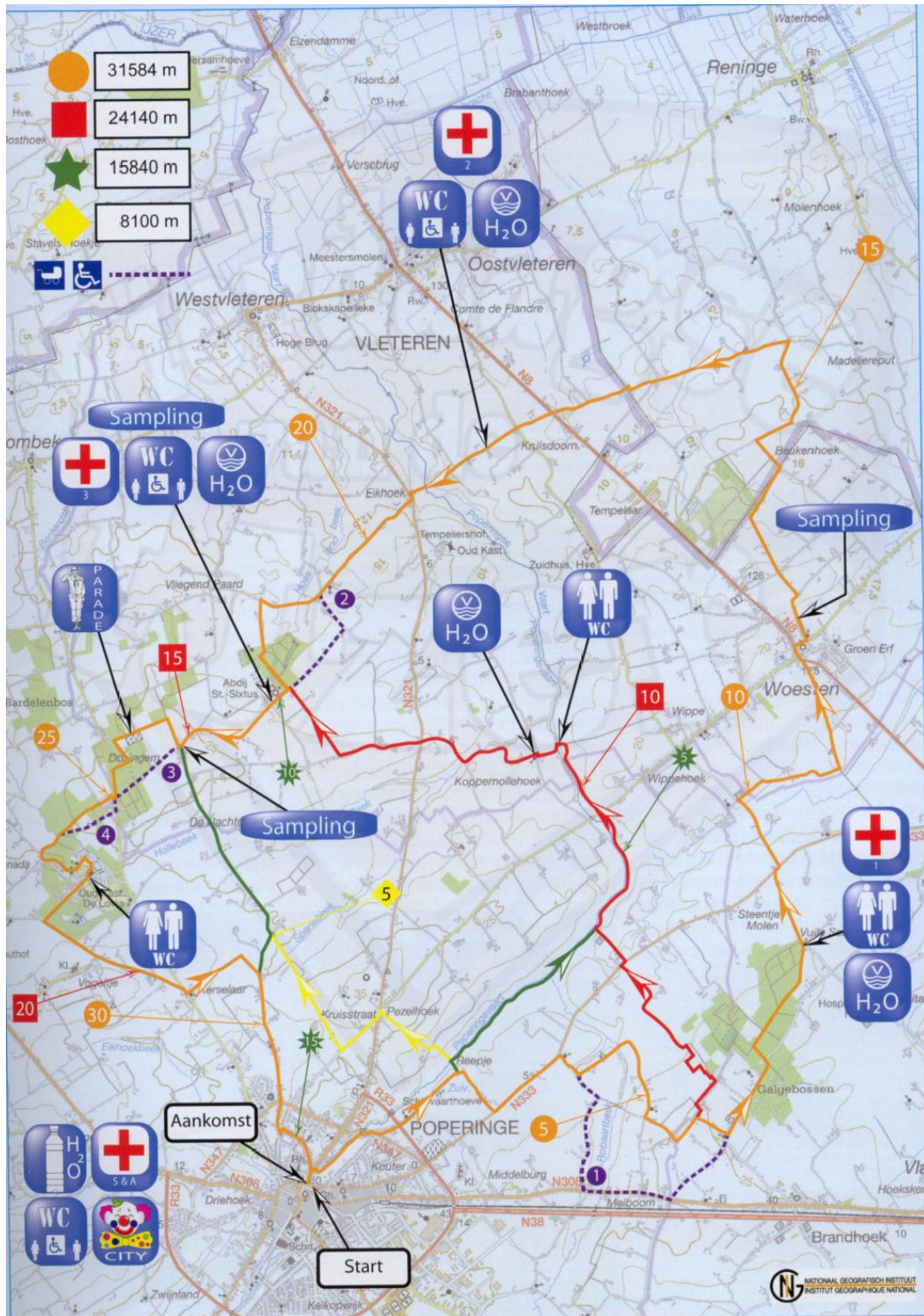
Het Provinciebestuur van West-Vlaanderen bemoeide er zich mee en De Lovie werd een sanatorium. Het kasteel alleen was al vrij snel te klein. Dus kwamen er andere gebouwen bij, ter weerszijden van het kasteel. Begin 1960 waren er nog maar zo weinig tbc-patiënten te verzorgen dat het sanatorium werd opgeheven. De congregatie van de Broeders Van Dale verklaarde zich daarop bereid om in De Lovie de zorg over en het onderwijs aan verstandelijk gehandicapte jongeren op zich te nemen. Er was enorm veel vraag en De Lovie groeide snel en gestaag. Voor het ogenblik worden er meer dan 500 jongeren en volwassenen begeleid. Met een verstandelijke handicap die varieert tussen matig, over ernstig tot diep.

Het bijzonder goed klinkende combo

Behalve de mooie omgeving viel me op mijn tocht doorheen het domein ook direct op dat er daar vrolijke klanken werden geproduceerd. Een orkestje dat populaire liedjes bracht. Met een zangeres die stem had en enkele van de bewoners die voor de ritmesectie instonden. En... het klonk verdorie nog goed ook! Lovely! Naar het schijnt is de naam De Lovie van dat Engels afgeleid. Kon niet beter.

De laatste paar kilometer van de tocht gingen, noblesse oblige, doorheen enkele uitgestrekte hopvelden. Waar de belletjes zonder gerinkel in de wind wiegden. Zo doen hopbelletjes dat nu eenmaal. Koppig. Vrijzinnig. Lichtzinnig. Zo licht als hop.

© 2012
Michel Christiaens